

MOSSEBO
I FINNERÖDJA SOCKEN

JOHANNES CARLSSON
DEN FÖRLORADE SONEN
ÅTERFANNS I BÖCKERSBODA
LYRESTADS SOCKEN

Alf Gunnarson

MMXX

Då frågade Simon Petrus:
Herre , vart går du?
Jesus svarade: *Dit jag går,*
dit kan du icke nu följa mig;
men framdeles skall
du följa mig.

(Johannes 13: 36)

FÖRORD

Det är den 21 januari 2020. Det borde vara vinter, men där ute ser det mera ut som vår. Jag har just börjat ett nytt projekt och det handlar om Mossebo i Finnerödja gamla socken för tvåhundra (200) år sedan. Det ska bli en försenad födelsedagspresent till min bror Bernt. Han fyller år i morgon (den 22 januari). Bernt har en särställning i hemmanet Mossebos historia, eftersom han är den siste i en lång rad.

Att vara sist i en lång rad, tänker någon, kan det vara något att stå efter och stoltsera med? Ja det kan det faktiskt, om man är del av en kedja med många länkar, där en son tagit över ett hemman (i detta fall Mossebo) och tagit faderns förnamn, lagt till ett "son" och fått sitt efternamn. Ett exempel: Carl, Eric Nilssons son, får namnet Carl Er(ik)sson.

Den här berättelsen ska fokusera på den tid då hemmanet Mossebo fortfarande var en odelad enhet (1/8 mantal) och de närmaste åren därefter. I runda tal handlar det om sekelskiftet 1700/1800 samt några decennier före och efter detsamma.

Troligen kommer det att bli en del rätt halsbrytande utvecklingar, för det brukar bli på det viset när undertecknad, enformig redaktör för www.mosseboblad.se fattar pennan – eller vad det är man fattar nu för tiden. Förhoppningen är förstås att både ni och jag ska fatta, när vi kommit en bit.

LOKAL HISTORIA 1627 – 1757

Änkan Marit 1627 – 37

Bengt 1640 – 41

Simon & hustru Brita 1644 – 49

Öde 1650 –

Nils & Sigrin 1655 – 81

Bengt Nilsson 1668

På Hova marknad 1675:

Erik Nilsson ihjälslagen
av Per Erikssons söner, Sven,
Bengt & Per i Västerhäljatorp.
Bröderna dömdes till döden.

Håkan, snickare 1677

Måns Nilsson &

Elin Andersdotter 1681 – 1723

Nils Månsson &

Maria Mattesdotter 1719 – 57

1655

2020

Nils & Sigrin

Måns Nilsson

Nils Månsson

Erik Nilsson

Carl Er(ik)sson

Carl Carlsson

Anders P. Carlsson

Carl Andersson

Gunnar Carlsson

Bernt Gunnarsson

Uppgifter t. o. m. 1600- talet: Bertil Kjelldorff.
1700- talet och framåt: Familjearkivet.

En film: *Många generationer i Mossebo*:
<https://youtu.be/QtsoTE5HFQM>

ANNO 1785

På våren 1785 blev familjen fulltalig. Carl Ersson och Stina Magnidotter i Måsebo fick sin fjärde son. Han fick namnet Johannes. Carl och Stina hade då redan tre söner: Eric, Magnus och Carl. Dessa var nio, sex och tre år och föräldrarna ännu inte fyrtio år fyllda.

Måsebo 1/3 m/f		Finneböda kyrkans Husrörslängder SE/FA/1025/1A/1/1/1793-1800				Ningår.	
Erik Nina Magnidotter	Finner 1747	+	+	+	+		
Son Eric	ibm 1776	+	+	+	+		
Magnus	ibm 1777	+	+	+	+		
Carl	ibm 1781	+	+	+	+		
Johannes	ibm 1785	+	+	+	+		
Lisa		+	+	+	+		
Eric Nilsson	Finner 1743	+	+	+	+		
Åsa Catharina	ibm 1740	+	+	+	+		

Ett och ett halvt år senare avled Carl, trettioåttå (38) år ung. Stina och hennes svärföräldrar, Erik (65) och Catharina (38) fick ta hand om hemmanet och de fyra minderåriga sönerna.

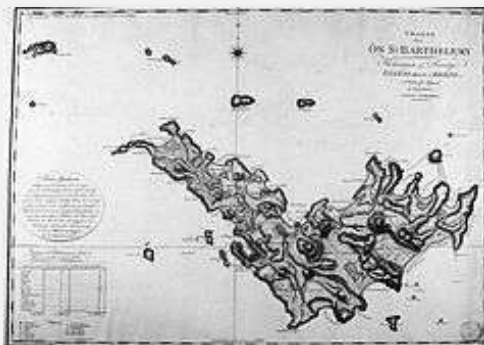
Men tillbaka till 1785. Det var ett helt vanligt år i Sverige, utan några spektakulära händelser som "slaget vid" och "freden i". På högsta ort var det kung Gustaf III som bestämde. Sverige var fortfarande en stormakt i Europa. Det fanns fyra landsdelar: Götaland, Svealand, Norrland och Österlandet (Finland) och där borta i öster fanns hela tiden Ryssland att bråka med, till lands och till sjöss, om man var det humöret.

Sverige hade till och med ambitioner att bli en kolonialmakt. Kung Gustaf hade året före (1784) köpt den lilla ön S:t Barthélemy ända borta i Västindien och år 1785, i mars månad, anlände den svenska fregatten *Sprengtporten* till kolonin, efter fyra månaders seglats. Fregattkaptenen Johan Puke släppte iland en guvernör, hans adjutant, en läkare, en präst och femtio soldater och därefter förblev S:t Barthélemy i svensk ägo i över nittio år. Det där var ett äventyr som säkert lekte romantikern och spelevinken Gustaf III i hågen.

Kungliga svenska akademien grundades år 1786, med det blygsamma mottot att "arbeta uppå svenska språkets renhet, styrka och höghet". När akademien femtio år senare firade sin halvsekellånga tillvaro, fann sig Esaias Tegnér föranlåten att skriva en lång och pompös dikt, ur vilken den näst sista strofen citeras här nere. Jag vill markera att det skimmer

som Tegnér talar om troligen inte var så märkbart i Mossebo med omnejd. Där fanns inget glittrande och glänsande överflöd att förbruka.

Där låg ett skimmer över Gustafs dagar, // fantastiskt, utländskt, flärdfullt om du vill, // men det var sol däri, och, hur du klagar, // var stodo vi, om de ej varit till? // All bildning står på ofri grund till slutet, // blott barbarit var en gång fosterländskt; // men vett blev plantat, järnhårt språk blev brutet, // och sången stämd och livet mänskligt njutet, // och vad Gustaviskt var blev därför även svenskt. (Vid svenska akademins femtiåra minneshögtid, den 5 april 1836).

T v: Svenska akademins valspråk. T h: S:t Barthélemy.

Vi kommer nog till gräsrotsnivån i Finnerödja i sinom tid. Men först ska vi kolla om Johannes Carlsson, minstingen i Mossebo, hade några intressanta årsbarn i det svenska riket eller någon annan stans i världen. Vet ni förresten att Johannes var en Vädur? Så var det. Han föddes den 8 april.

Jag fäster mig för två personer:

Jacob Grimm, den tyske sagosamlaren som tillsammans med sin bror kommer att roa och skrämja miljarder barn världen över med sina verk (i original: *Kinder- und Hausmärchen* och *Deutsche Sagen*).

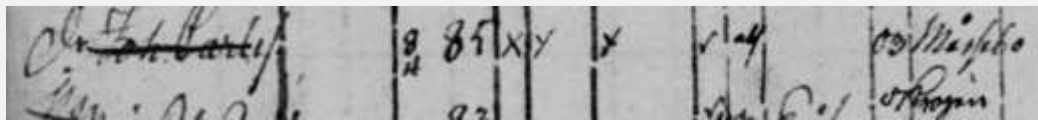
Lars Molin, känd som Lasse-Maja. Han blev som vuxen en legendarisk tjuv som (ofta) i kvinnokläder lurade alla.

De här båda vill jag återkomma till senare i denna berättelse.

I mitten: Jacob Grimm. T v och t h: Lars Molin (Lasse-Maja).

Jag borde kanske tala om varför Johannes Carlsson i Mossebo blir föremål för så mycket uppmärksamhet här i början. Jo, denne – farfars, farfars bror – har gäckt mig i tjugo år. Han föddes – som redan sagts – år 1785, växte upp i Mossebo, blev dräng i Eriksåsen, som artonåring, hos Lars Andersson och Cathrina Magnidotter (hon var Johannes moster) och flyttade därifrån till?

När jag skrev en fullmatad berättelse om Mossebo för tjugo år sedan, sökte jag med ljus och lykta (samt Leif Vörde) efter Johannes fortsatta liv. Det misslyckades då och det har slagit slint alla de gånger jag prövat igen. Johannes bara försvann, tycktes det. Nu har jag ånyo bett Leif om hjälp och med nya verktyg i sin låda har han identifierat Johannes Carlsson som boende i Lyrestads socken till år 1843 och därefter i Fredsberg. Med denna nya kunskap ska det nog gå att kartlägga hans livsresa från Mossebo/ Eriksåsen till Fredsberg. Det ska bli spännande.

RUNT SEKELSKIFTET 1700/1800

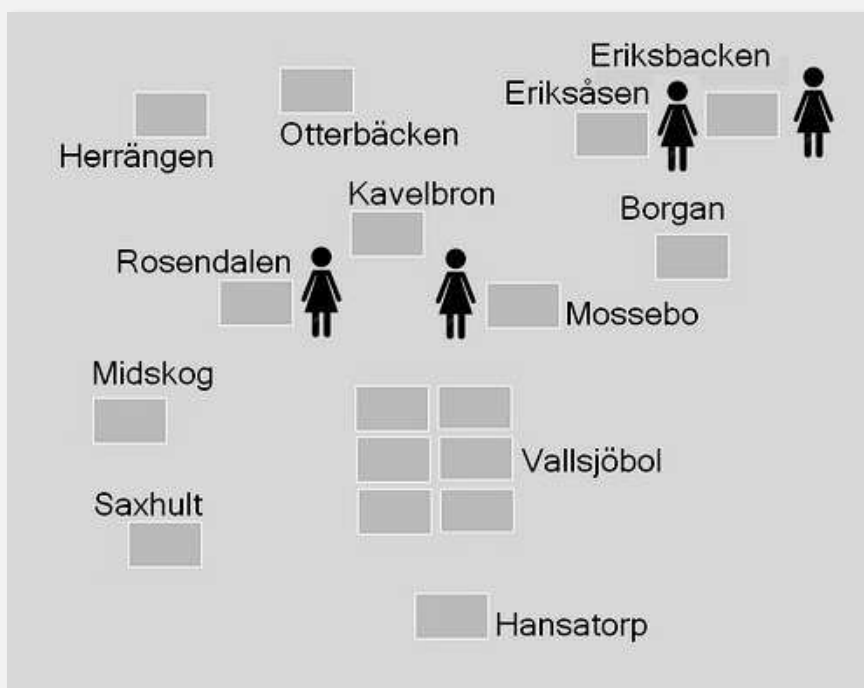
Vi befinner oss i gränstrakter. Rågången mellan socknarna Hova och Finnerödja slingrar sig likt en törstig orm, från Vallsjön, ner mot Skagern. Men vem bryr sig egentligen om den där gränsen?

Finnerödja torg, kyrkan och krogen och hela paradiset ligger drygt en (gammal) halvmil bort, nere vid den stora landsvägen mellan Stockholm och Göteborg. Men socknens egen präst har sitt säte i Kavelbron. Vid den här tiden är det komminister Emanuel Thorman (från Habo) och hans hustru Maria Helena Jungmarker (från Göteborg) som styr och ställer på komminister- bostället (mellan 1795 och 1807). Kyrkans man färdas på den så kallade Prästvägen och får känna på uppförsbackar i båda riktningarna. På vägen till Kyrkan är det i *Gubbelätta* han får visa vad han går för och på hemvägen är det den mindre branta, men ack så långa och krävande *Käringstreta* som ska besegras.

Gick således prästen till fots? Det hände nog, tänker jag, att apostlahästarna kom i bruk. Om inte, var det oxen eller hästen som fick känna på motluten, medan prästen satt på sin vagn eller i sin släde och funderade på allt mellan himmel och jord.

Grannarna i Herrängen, Midskog och Saxhult befann sig väster om slinger- gränsen och tillhörde därmed Hova socken. I det centrala Hova fanns prelaten (prosten) som var överordnad till Em. Thorman och hans företrädare och efterföljare i Kavelbron.

Runt sekelskiftet 1700/1800 bodde det nittio (90) personer på den trakt som ses här nere. Fast: jag vet inte. Det är fullt möjligt att kolla upp detta, men varför det? Vi säger att det fanns inemot hundra personer, vuxna, barn och tjänstefolk inräknade. Ett faktum är att fyra fruntimmer (de är systrar till på köpet) från Eriksbacken har en del att säga till om, eftersom de är fyra hemmansägares hustrur (i ett fall änka efter hemmanets ägare).

Mossebo: Stina Magnidotter, född 1749 - änka efter Carl Ersson (avliden 1786). Rosendalen: Sara Magnidotter, född 1757 - maka till Olof Olofsson, född 1761. Eriksåsen: Catharina Magnidotter, född 1751 - maka till Lars Andersson, född 1751. Eriksbacken: Rebecka Magnidotter, född 1771 - maka till Anders Philipsson (inflyttad från Hova socken).

Stina, Catharina, Sara och Rebecka växte upp i Eriksbacken. Föräldrarna hette Magnus Schagerström (född 1723 i Sandviken) och Maria Hansdotter (född 1724 i Sågen). Det fanns åtta barn i familjen. De övriga syskonen hette: Arvid (född 1753), Greta (född 1760), Hans (född 1763) och Lena (född 1765).

Så vet vi då att sönerna i Mossebo – Erik, Magnus, Carl och Johannes – hade mostrar, ingifta morbröder och kusiner så nära som i Rosendalen, Eriksåsen och Eriksbacken. De övriga nära släktingarna till Stina bodde också i Finnerödja socken men inte så nästgårds som de nämnda.

På följande sida ska vi titta närmare på Mossebo, när hemmanet (sedan år 1806) är delat mitt itu. Det var Eric Carlsson och Carl Carlsson som stannade kvar och brukade den ärvda marken och odlade nya åkrar.

FRAMÅTBlick: MOSSEBO RUNT ÅR 1830

Redan år 1806, när Carl Carlsson var en yngling (25 år) som hade en fästmö (artonåriga Anna Greta) i andra änden av socknen (Backgården), köpte han en fjärdedel av hemmanet av äldre brodern Eric Carlsson och åtog sig samtidigt att ansvara för moderns framtida försörjning. Eftersom Carl själv ärvt en fjärdedel och bröderna Magnus och Johannes lämnat Mossebo bakom sig, ägde nu Eric och Carl hälften var av hemmanet.

Så här såg de båda Mossebo- familjerna ut då de var färdigbildade:

	Namn	Född	Födelseort	Notering
F	Eric Carlsson	1776	Mossebo	
M	Maria Andersdotter	1782	Hova s:n	
D	Maja Stina	1812	Mossebo	
D	Ingrid	1814	Mossebo	
D	Carolina	1816	Mossebo	
S	Carl	1818	Mossebo	
S	Andreas	1821	Mossebo	
D	Johanna	1824	Mossebo	

	Namn	Född	Födelseort	Notering
F	Carl Carlsson	1781	Mossebo	
M	Anna Greta Jönsdotter	1789	Backgården	
D	Stina Greta	1809	Mossebo	
S	Carl	1813	Mossebo	
D	Maja Lena	1820	Mossebo	
D	Anna Lisa	1824	Mossebo	
D	Lovisa	1827	Mossebo	
S	Anders Peter	1831	Mossebo	
D	Clara Sophia	1836	Mossebo	

Ett stycke in på 1820- talet byggde Eric Carlsson en backstuga i den östra änden av sin hemmansdel. Familjen bosatte sig där och den halva hemmansdelen fick ny ägare. På nästa sida ska vi titta på två kartor: en från laga skiftet på 1850- talet och den häradsekonomiska, från omkring 1880. Så dags hade Erics torp utvecklats till ett alldeles eget ställe.

Under de första decennierna av artonhundratalet grundades flera nya boställen i det här området. Bland dessa märks: Djupmossen. Lillängen och Stora Mosstorp. Det var en tid med nya bosättare på nya odlingar, samtidigt som redan befintliga hemmans åkerarealer växte, på bekostnad av ängar och annan mark.

De här båda kartorna ger god översikt och som bonus (till Backerud) ser vi, var Erikstorp ligger i förhållande till Mossebo centrum. Den där ön i Kavelbroskogshavet (sydost om Erikstorp) är Lillängen. Har du plockat några blommor där, Inger?

Laga skifteskarta år 1856.

Häradsekonomisk karta, fältmätt 1877- 82.

HUR BESKEDLIGA VAR CARLSSÖNERNA I MOSSEBO?

Troligen var de väl som folk var mest: arbetsvilliga, eftersom det inte fanns något val, trötta och slitna, när arbetsdagarna var över, eftersom det var mödosamt att vara människa – rättskaffens, eftersom det förväntades – kyrksamma, eftersom även detta förväntades av dem. Prästens och kyrkans närvaro i söckendagslivet och helglivet var ingenting man kunde välja bort.

Religionsfrihet, i ordets grundliga bemärkelse, var något som deras barnbarn möjligen kunde åtnjuta långt senare. På det tidiga artonhundratalet var det prästen och Luthers katekes som bestämde vad som passade sig och vad som inte passade sig: Bed och arbeta. Gör din plikt, på det att det må gå dig väl, även om det innebär att du sliter dig fördärvad och minns att arbete befrämjar hälsa och välstånd och förhindrar mångt tillfälle till synd. Gör du fel, hamnar du i helvetet, gör du rätt, kan det tänkas att Gud Fader släpper in dig i paradiset, om han är på gott humör den dag du dör. Sånt var livet.

NOTERAT

Klockare Carlberg i Finnerödja skrev anteckningar om livet i socknen (Skara stifts julhälsningar 1954): *Gick med grannarne och spanade efter tjuvar. Johannes i Wallsjöbol tog i Västra Finnerödja en passlös mansperson, hette Sjöbom. Carl i Borgan, Olof i Herrängen var med – fulla och ovettiga – Carl i Mossebo var med. Han deltog i älgjakt – Han hade hund, men denna fick ett sorgligt slut. Hunden dödde av förgift. Detta hände år 1816.*

Från tinget i Hova: *Från kronoskogvaktare Kihlbom är till detta ting Eric och Carl Carlssöner i Mossebo stämde att ansvara för det, de på en plats av kronoallmanningen Tiveden, dels olovligen svedjat och dels avverkat tre lass ved. Carlssönerna i Mossebo förnekade brott. De hävdade att svedjandet och avverkningen skett på egen mark och som bevis hade de inkallat tre vittnen, Lars Persson i Borgan, Daniel Jacobsson i Djupmossen och Jan Persson i Wallsjöbol. Lars Persson berättade att den skogskil som ligger mellan Mossebo och Borgan hade gagnats av Mossebo, så långt vittnet (78 år gammal) kunde minnas. Daniel Jacobsson och Jan Persson instämde i Lars Perssons vittnesmål och åklagaren sade sig vilja avstå från målet. Rätten, med G. B. Richert i spetsen, lade ner ärendet.*

Detta var förspelet till ett rättsfall om Mossebo hage som senare förekom vid häradsrätten under många år. För vidare information om denna fars, hänvisas till www.mosseboladet.se och berättelsen:

De trätte och processade: En långvarig fejd om Mossebo Hage.

MAGNUS CARLSSON FRÅN MOSSEBO

Det började bra: Magnus (27) gifte sig i februari år 1806 med Stina Svensdotter (23) från Sörgården och fram på sommaren samma år fick de sitt första barn, sonen Carl. De fick ytterligare elva barn: Maria (1808), Lars (1810), Stina Cajsa (1812), Magnus (1814), Johannes (1815 - 1817), Eric (1817), Hans (1820), Cathrina (1821), Lovisa (1823-1823), Johannes (1826) och Anders (1827- 1828).

Familjen bodde i Lindhult (Gate rote) och på bilden här nere ser vi ett sorgligt kapitel i Mossebos familjehistoria.

Finnerödja kyrkoarkiv, Husförhållningar, SE/ULA/10251/A 1/4 (1825-1835)

Lindhult kanta					
Magnus Carlsson	1779			1806	
Stina Svensdotter	1783				
Carl Carlsson	1806				
Maria Carlsson	1808				
Lars Carlsson	1810				
Stina Cajsa Carlsson	1812				
Magnus Carlsson	1814				
Johannes Carlsson	1815				
Eric Carlsson	1817				
Hans Carlsson	1820				
Cathrina Carlsson	1821				
Lovisa Carlsson	1823				
Johannes Carlsson	1826				
Anders Carlsson	1827				

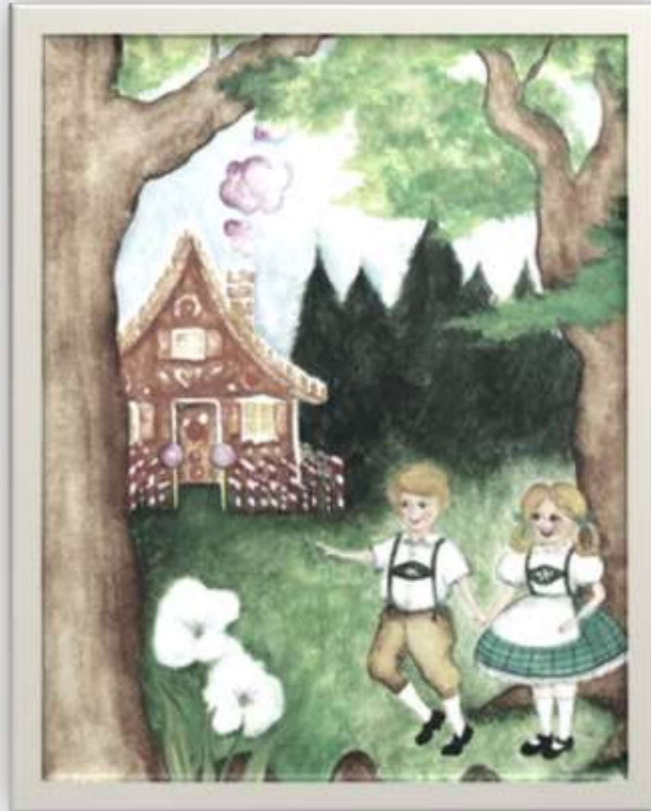
Prästen skrev: *Hela detta hushåll är av dålig fröjd (i dåligt skick). Har fått enskild varning.* Magnus Carlsson avled år 1829, femtio år gammal och änkan Maria blev ensam med barnen, de flesta minderåriga. Familjen splittrades: Maria fick flytta till fattighuset tillsammans med sonen Johannes.

De övriga barnen – av vilka några var vuxna – hamnade lite varstans i socknen. Carl Carlsson i Mossebo utsågs till förmyndare för de minsta och det uppstod en tvist mellan änkan och förmyndaren som avgjordes av häradsrätten i Hova, till änkans fördel. Det handlade om arv i Mossebo och änkan fick drygt sex riksdaler, vilket förhoppningsvis något förbättrade hennes ställning.

Ja, inte var det lätt att vara människa för två hundra år sedan. Den som balanserade på hopplöshetens svältgräns hade inga skyddsnät. Det är knappt fattbart för oss som lever tvåhundra år senare. Eller?

KORT SAGOSTUND

Så annorlunda och så mycket fattigare världen skulle varit utan bröderna Grimm och alla de andra sagoberättarna genom tiderna, av vilka H. C. Andersen såklart var den näst mest kända stjärnan. Kanske var H. C. Andersen den bäste, vad vet jag? Lite otippat är det nog ändå att Jacob Grimm hamnar i Mossebos familjehistoria.

Askungen, Hans & Greta (på bilden), Rödluvan, Snövit och Törnrosa. Det skulle gå att fylla den här sidan - och många fler - med bröderna Grimms sagor.

Orsaken till att Jacob Ludwig Carl Grimm hamnat här är - som nämndes på sidan 5 - att han och Johannes Carlsson i Mossebo båda kom till världen år 1785. Man ska inte bortse från sådana där likheter. Att de båda gossebarnen hade vitt skilda förutsättningar att leva sina liv är en helt annan sak. Jacob Grimm, från Hessen- Kassel i Tyskland, blev språk- och litteraturforskare (samt sagosamlare, främst under 1810-talet), medan Johannes Carlsson, från Mossebo i Sverige, blev en förlorad son, som återfanns i de trakter, där Göta kanal just i de åren blivit till. Låter inte det som saga? Jo, det gör det.

Jag bör göra det förtydligandet, att Johannes säkerligen inte var, vare sig förlorad eller glömd av släkten i Finnerödja. De visste. Det är bara jag som inte lyckats hitta honom tidigare. Tack Leif för hjälpen!

Nu vill jag ändå vänta någon sida med att berätta om Johannes Carlssons livsresa. Först något om Lasse- Maja (Lars Molin). Även han var årsbarn med Johannes, liksom nämnde broder Grimm.

Jag har alltid trott att Lasse- Maja Molin var från Bohuslän, möjligen beroende på vetskapen om att han satt fängslad på Carlstens fästning (Marstrand) eller kanske på grund av hans namnlighet med en annan person med en sagolik karriär, den västkustske äventyraren *Lars Andersson Gathe*, senare adlad till *Gathenhielm*, alias *Lasse i Gatan*. Den senare levde dock hundra år före Lasse- Maja och vår man i Mossebo och kan lämnas därhän.

Jag vill notera en sak som jag aldrig fattade som barn: Varför kallade man vägarna till och från Mossebo för gator? Mest var det väl raksträckan mellan Stenqvists och farfars (Carl Andersson) Mossebo som kallades så. Kanske var det Elsa – farfars hushållerska och livskamrat – som låg bakom den formuleringen. Hon var född i Stockholm och där var ju gator rikligt förekommande. För barnet på 40-talet gick det dock inte ihop, eftersom det fattades trottoarer på Mossebo Gata. Nog om det.

T v: Tecknad. T h: Film från 1941. Lasse- Maja (Sture Lagerwall) och baron Krusenhielm (Rune Carlsten).

Lars Larsson (senare Molin) föddes ett halvår efter Johannes Carlsson, i en by som hette Djupdalen i Ramsbergs socken (Västmanland). Hans far var skräddare och hette Lars Olsson. När denne gift sig med en rika änka, Stina Olofsdotter, hamnade han i Bergslagens societet. I samma veva som sonen Lars föddes kom dock familjen på obestånd och skräddarens klassresa fick ett abrupt slut. Bergsmannen Lars Olsson blev åter skräddare på ett torp som hette Nöden.

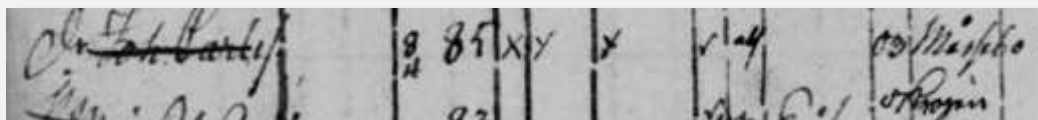
Den unge Lars Larsson hade ett skämtsamt lynne, sägs det och arbete var honom helt främmande. Han började försörja sig som tjuv och sjutton år gammal dömdes han till spöstraff och lovade att bli en bättre människa, vilket han inte blev. Däremot blev han en bättre tjuv och det fick han sota för.

Fortsättning följer.

JOHANNES CARLSSON FRÅN MOSSEBO

När Johannes Carlsson – minstingen i Mossebo – var sjutton år gammal började det bli dags för honom att skaffa sig försörjning. Där på trakten fanns det inte så mycket att välja på. Man fick spotta i nävarna och bli dräng och det blev Johannes året efter, i det närliggande Eriksåsen, där Johannes moster var husmor.

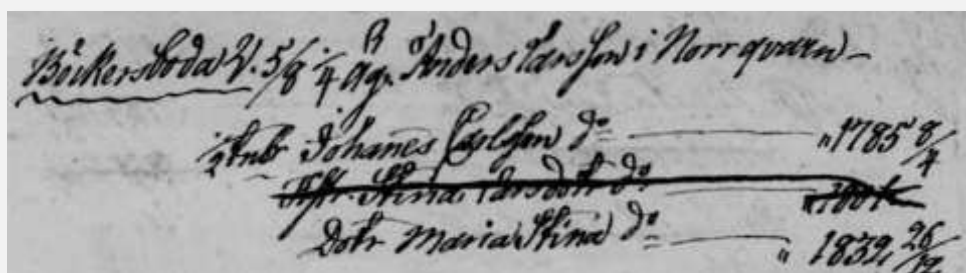
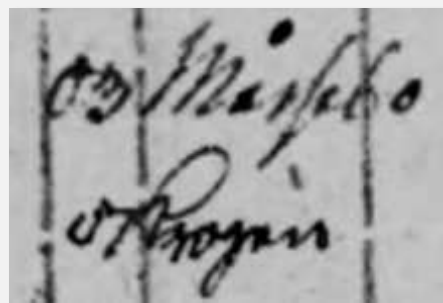
Här är den bild som redan visats på sidan 6:

Artonåringen flyttade till Eriksåsen år 1803 och tillbaka till Mossebo samma år (enligt komministern i Kavelbron).

Här ser vi den notering som gäckar oss. Vad har Emanuel Thorman skrivit? Vart flyttade verkligen Johannes Carlsson år 1807?

?

Lyrestad. Husförhör 1837- 53.

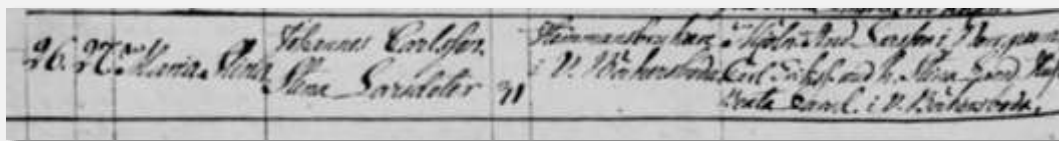

Modern karta (Google Earth): Finnerödja, Hova, Lyrestad och Fredsberg.

Avståndet mellan Mossebo, i Finnerödja socken och Böckersboda, i Lyrestad socken, är 2- 3 mil. I nuläget vet jag inte vilket år Johannes

Carlsson kom till Böckersboda, inte heller om han kom direkt från Mossebo eller via något annat boställe före det tidiga 1830- talet.

JOHANNES OCH STINA I BÖCKERSBODA

Vid en eldsvåda i Lyrestad år 1888 förstördes en del av kyrkböckerna. Att söka fakta i aska är inte möjligt och det betyder att Johannes Carlssons liv är höljt i nytt dunkel. Här uppe ser vi dock ännu ett exempel på data (födelsebok) som undkom lågorna. Husförhållningsinformation har vi sett på förra sidan. Vi kan dra slutsatsen att Johannes Carlsson har gift sig med en dam som heter Stina Larsdotter. Hon är trettioett år gammal, när parets dotter - Maria Stina - föds annandag jul år 1832. Familjen bor i Västra Böckersboda.

Så hände det något sorgligt: Stina Andersdotter avled i sitt 39:e levnadsår. Längst till höger på den bilden ser vi dödsorsaken: "Brännsår och inflammation."

Det hände uppenbarligen en olycka den 19 augusti 1839 och farfars, farfars bror, enslingen bland Lyrestadsbor, blev ensam med en sjuårig dotter.

År 1839 var Johannes äldste bror, Eric Carlsson I Erikstorp, 63 år, den näst äldste, Magnus Carlsson i Lindhult, avliden sedan tio år och Carl Carlsson i Mossebo var 59 år gammal och även brödernas hustrur och barn hade förvisso åldrats i samma takt. ☺

Vi befinner oss nära Göta Kanal som invigdes år 1832 och som stämningssbild visas här m/s Pallas (1885). Johannes Carlsson och hans

dotter Maja Stina kunde, i princip, ha färdats med kanalbåt mellan Böckersboda och Äspäng i Fredsbergs socken (nästa sida).

JOHANNES OCH MARIA STINA I ÄSPÄNG

Efter fyra år som änkeman tog Johannes Carlsson med sig sin dotter Maria Stina och flyttade från Böckersboda, i Lyrestads socken, till det närbelägna Äspäng, i Fredsbergs socken, år 1843. Fadern var nu femtioåtta (58) år gammal och dottern elva (11) år ung.

Fredsbergs kyrkoarkiv, Husförhörslängder, SE/GLA/13124/A I/6 (1843-1852)

1. <u>Asmar</u> <u>Nohla</u> Johannes Carlsson 1847 St. Böckersboda						
2. <u>Erkman</u> Johannes Carlsson						
3. <u>Maja Stina</u> Lars Olofsson	Slipen	85 $\frac{8}{4}$	65	1843	Lyrestad	
4. <u>Anna Stina</u> Lars Olofsson	Lyrestad	22 $\frac{26}{12}$	+	+		49 ude infan
5. <u>Anna Stina</u> Lars Olofsson	Slipen	38 $\frac{5}{4}$			187 j. 64	173 j. 45
6. <u>Anna Stina</u> Lars Olofsson	Larv	38 $\frac{5}{4}$			183 j. 45	44 j. 62
7. <u>Latta Stina</u> Lars Olofsson	Halvstad	14			183 Lyrestad	44 Lyrestad
8. <u>Anna Stina</u> Lars Olofsson						
9. <u>Lars Olofsson</u> Maja Stina	Älgarås	98 $\frac{24}{12}$	22		49 j. 62	
10. <u>Maja Stina</u> Lars Olofsson	Lyrestad	22 $\frac{26}{12}$	18		50 v. Slipen	
11. <u>Maja Stina</u> Lars Olofsson	Larv	32 $\frac{25}{12}$				
12. <u>Anna Stina</u> Lars Olofsson	Älgarås	21 $\frac{26}{12}$			49 ude infan	50 v. Slipen
13. <u>Anna Stina</u> Lars Olofsson	Älgarås	27 $\frac{26}{12}$	26		49 ude infan	51
14. <u>Anna Stina</u> Lars Olofsson	Älgarås	20 $\frac{2}{12}$	26		51 Älgarås	

På den här bilden ser vi att det år 1847 dyker upp en fosterflicka, Anna Stina Gustafsdotter, född i Larvs socken år 1835. Maria Stina får helt enkelt en lillasyster som heter Anna Stina.

Längre ner på bilden dyker det år 1849 upp en tjuogoettårig yngling från Älgarås som heter Lars Olofsson och Maria Stinas öde är beseglat. Året efter gifter sig tjugotvååringen från Älgarås med artonåringen från Fredsberg och två år senare (1852) föds deras första barn: Maja Stina Larsdotter. Johannes Carlsson från Mossebo har fått sitt första barnbarn. Blir det flera? Ja, det vill jag lova.

År 1853 ser vi Johannes Carlsson (68) på undantag eller, som prästen skriver "i mågens bröd":

Lars Olofsson och Maria Stina - här nere får hon heta Maja - 85 - 1873

Lars Olofsson och Maria Stina (här nere får hon heta Maja) fick med tiden cirka tio barn (något otydligt) och när det yngsta barnet är 5 år avlider Lars Olofsson.

1	Lars Olofsson	26	24	Älgarås	
2	Maja Stina Johansdotter	32	26	Furested	79 ¹⁰ / ₃
3	Dot Maja Stina	59	25	Örn	2
4	Son Olof Alfred Nylander	54	28	Örn	2
5	Dot Charlotta	57	29	Örn	2
6	Son Lars Johan	59	29	Örn	2
7	Dot Sofia	62	24	Örn	2
8	Dot Albertina	65	18	Örn	2
9	Dot Nathalia	67	8	Örn	2
10	Son Carl Gustaf	70	31	Örn	2
11	Dot Hanna Dorothea	72	17	Örn	2
12	Son Per Adolf	74	12	Örn	2
13	Dot Charlotta	57	7	Örn	2

Den förstfödda – Maja Stina – emigrerade till USA år 1873 och hennes yngre syster Albertina gjorde det samma tio år senare. De övriga ungdomarna drog i väg åt olika håll inom och utom socknen så snart de blivit någorlunda vuxna och arbetsföra.

Hur gick det då för Johannes Carlsson? Även i den här änden av hans liv står, såvitt jag förstår, ingen information att finna, var och när hans liv ändades.

Johannes Carlssons svärson, Lars Olofsson, växte upp i Hallerud, Älgarås socken. Här ser vi hans avtryck i församlingens dopbok:

24.27	Lars.	Olof Olofsson Maria Olofsdotter 48. i Hallerud.	Nat. Andeh. 13. h. Greta Jonsdotter 13. Lars Olofsson h. Maria Olofsdotter	Älgarås Örn
-------	-------	--	---	----------------

Föräldrarna hette: Olof Olofsson och Maria Olofsdotter.

Så kom det då fram lite fakta om minstingen bland i Mossebos Carlssöner vid sekelskiftet 1700/ 1800. En sak är säker: trots att han hade bara ett barn, hade (och har) han med säkerhet en stor skara barnbarn, barnbarnsbarn och ytterligare led i Fredsberg och många andra

(dåtida) socknar samt i Amerika. Johannes var farfars, farfars bror. Det har jag redan nämnt ett par gånger, men det tål att upprepas.

På sidan 13 lovade jag en fortsättning om Lasse- Maja (Lars Molin). Den följer här.

Namnet Lasse- Maja har knyckts till en populär barnbokserie, *Lasse- Majas Detektivbyrå* och inte vet jag hur mycket författaren Martin Widmark inspirerats av den gamle hederlige (?) tjuven Lars Molin. För rättvisans skull bör det läggas till att Helen Willis illustrerat detektiverna.

Det ursprungliga namnet Lasse- Maja kommer från en äkta Maja. Hon var dotter till en torpare, hos vilken Lars gömde sig emellanåt. Så här har han berättat: *En dag föll det mig in att taga på mig Majas kläder, hon kom just upp då jag tagit dem på mig. Ack! utropade hon, hvad du ser prägtig ut i fruntimmerskläder! Hon ropade på sina föräldrar att de skulle komma upp och se hur väl Lasse nu såg ut i hennes kläder.* Den oförbätterlige, tjuveriets egen Don Juan, berättade i sina sanningsenliga (?) memoarer att manskläderna var mer bekväma att stjäla i, medan kvinnokläderna gjorde det möjligt att utöva yrken som till exempel kammarjungfru, hushållerska och prostituerad.

Efter att, tillsammans med två andra filurer, ha stulit kyrksilvret i Järfälla kyrka år 1812, dömdes Lars Molin till livstids straffarbete. Han satt inspärrad på Carlstens fästning och det var i fängelset han skrev första upplagan av sina memoarer eller snarare, berättade för sin spökskrivare om sina äventyr. Själv var han bara måttligt skrivkunnig. Det var kung Karl XIV Johan som benådade Lasse- Maja, efter 26 år, troligen tack vare att han blivit en populär figur i det svenska samhället. Hans otroliga påhitt och upptåg gjorde intryck på vanliga hederliga människor. Lasse- Maja var ingen vanlig tjuvstryker. Han fick stjärnstatus.

Carlstens fästning i nutida skick. Mäktigt.

MARIA STINA JOHANSDOTTER I ÄSPÄNG

Det var Maja Stinas och Lars son, Lars Johan (född 1859) som så småningom tog över brukandet av Äspäng Nolgården. Han gifte sig år 1885 med jämnåriga Matilda Olofsdotter från samma socken.

1449						
1720						
17.						
18.						
19.						
20.						
21.						
22.						
23.						
24.						
25.						
26.						
27.						
28.						
29.						
30.						
31.						
32.						
33.						
34.						
35.						
36.						
37.						
38.						
39.						
40.						
41.						
42.						
43.						
44.						
45.						
46.						
47.						
48.						
49.						
50.						
51.						
52.						
53.						
54.						
55.						
56.						
57.						
58.						
59.						
60.						
61.						
62.						
63.						
64.						
65.						
66.						
67.						
68.						
69.						
70.						
71.						
72.						
73.						
74.						
75.						
76.						
77.						
78.						
79.						
80.						
81.						
82.						
83.						
84.						
85.						
86.						
87.						
88.						
89.						
90.						
91.						
92.						
93.						
94.						
95.						
96.						
97.						
98.						
99.						
100.						

Brukarens bröder, Carl Gustaf och Per Adolf, emigrerade båda till USA år 1885 respektive 1890. Därmed hade fyra av syskonen slagit sig ner i Amerika.

Maja Stina hade över tjugo kusiner i Finnerödja socken. Två döttrar i Mossebo – Stina Greta och Maja Lena – flyttade i vuxen ålder till Guntorp i Lyrestads socken. Var det en tillfällighet? Troligen inte. Den fanns ju så många socknar att flytta till vid den tiden. Att de valde Lyrestad berodde rimligen på att de hade nära släktingar där på 1830-talet. De båda Mossebo- töserna var betydligt äldre än kusin Maja Stina i Böckersboda, så det var i så fall farbror Johannes och (ingifta) faster Maria Stina som lockade dem till Lyrestad.

Maja Stina Johansdotter – barnbarn till Stina och Carl Ersson i Mossebo – avled på sommaren år 1902 i sitt sjuttionde levnadsår. Hennes kusin på fädernet, Anders Petter Carlsson i Mossebo (farfars far), avled tre månader tidigare, sjuttio år gammal.

Det är mig ett sant nöje att få avsluta med en modern karta, där Äspäng ligger bara några stenkast från Höglunda, där vi brukade roa oss ibland under det härliga 1950-talet. Det var nog Bernt som betalade även min inträdesbiljett, om vi köpte sådana. Tack för det.

SVAR PÅ EN GÅTA

När den här berättelsen börjar bli all, som det brukade heta i sagorna vill jag försöka sammanfatta det hela. Det har varit en del utvecklingar men ändå en röd tråd eller snarare en härva av garn att reda ut. Det började i Mossebo, i Finnerödja socken, med fokus på fyra bröder, varav den yngste, efter en sejour som dräng i det närbelägna Eriksåsen, förlorades ur sikte. Han försvann, helt enkelt i alla de tillgängliga skriftliga källor.

När Leif Vörde återfann densamme i Lyrestads socken kunde det styrkas att den röda tråden måste ha gått genom Hova socken, ity det vill till ganska avsevärda omvägar för att undvika den socknen, om man reser mellan Finnerödja och Lyrestad. Man kan dra slutsatsen att Johannes Carlsson senast omkring år 1830 (det kan ha varit betydligt tidigare), kom till Lyrestad och gifte sig samt fick barn. År 1839 avled hustrun/ modern och änkemannen och den unga dottern flyttade någon mil inåt landet, till Fredsbergs socken. Dottern växte upp och fadern åldrades ett år i taget och satt en vacker dag på undantag hos dottern och mågen. Enligt prästens böcker fanns Johannes Carlsson på detta undantag minst till och med år 1870. Därefter är han emellertid borta från alla möjliga rullor. I sin ungdom var han den förlorade sonen. Nu är han den förlorade fadern.

Mossebobladet har anlitat en av vår tids, i den bygden, mest pålitliga byråer: *Calle- Lasse- Lottas detektiv- chiffonjé*. Den hade ursprungligen sitt säte i en by, inte långt från Mossebo. Redan på 1910-20- talet lät den tala om sig, såsom varande framåt och i företagsamhet icke sämre än hel Carl. Nämnda företags hemvist flyttades sedermera till det Erikstorp som grundades av vår förlorade sons, Johannes Carlsson, storebror, Eric Carlsson, vars familj blivit presenterad på sidan 8 i denna framställning. Under 1920- talet medverkade nämnda detektiv- chiffonjés vårdare, till att hemmanet Mittersta Mossebo blev ägare av sjötomt vid sjön Skagern (det så kallade Slänteberget).

Nåväl: efter det att www.mossebobladet.se blivit prövat och synat i sina sömmar beträffande relevans och vandel i allmänhet av chiffonjéns nuvarande (hemliga) agenter, har nämnda byrå åtagit sig det känsliga uppdraget att utreda, varstades och intill vilken tidpunkt, vår gamle vän Johannes Carlsson från Mossebo tillbringade sina sista år. Och är redaktören nu något förvånad, men desto mer stolt och glad, över att äntligen kunna kasta en gnutta klarhetens ljus över denna till synes olösliga gåta. På följande sida visas det brev som, inklusive saftig faktura, kommit oss tillhanda.

CALLE- LASSE- LOTTAS DETEKTIV- CHIFFONJÉ

Handläggare:

Oläslig namnteckning

Herr Redaktör och ansvarig utgivare!

Härmed meddelas att våra efterforskningar lett till följande resultat: Nämnde, efterlyste son av Mossebo, Johannes Carlsson, född i Vädurens tecken år 1785, levde sitt liv såsom i det följande anges, från år 1871 och framåt.

1871-05-28 (söndag): En äldre dam samt en (avsevärt) yngre, lät sig om förmiddagen, av herr Lars Olofsson i Äspäng, Fredsbers socken, bli skjutsad till Töreboda.

Samma dag: Nämnda damer (i det följande benämnd NN a & NN b inköpte på järnvägsstationen var sin tur och retur- biljett till Göteborgs centralstation.

Samma dag och därpå följande natt: NN a och NN b checkade in på Hotell Eggers.

1871-05-29 (måndag): Efter frukost på sitt rum, begav sig nämnda damer till Göteborgs Hamnkvarter, där de eftersökte båttransport till ön Marstrand.

Mitt på samma måndag: Anlände skeppare Berndt Berndtsson d. ä. med sin farkost, m/s Måsen, till nämnda ö. medförande två damer, NN a och NN b.

Något senare, samma dag: syntes de båda damerna vandra timtals omkring på nämnda ös främsta attraktion, tillika försvarsanläggning, Carlstens fästning.

Betydligt senare, samma dag: Intog NN a och NN b åter sitt dubbelrum (2:a våningen) på ovan nämnt hotell.

1871-05-30 (tisdag): Nyttjade de nu väl kända damerna sina returbiljetter, anlände till Töreboda om eftermiddagen och kördes (utan returbiljett) åter till Äspäng i Fredsbergs socken, av herr Lars Olofsson.

1871-05-31 (onsdag): NN a iklädde sig åter passande manskläder och lät sig passas av NN b (barnbarn), under resten av sitt liv, vilket varade intill den dag han avled.

Högaktningsfullt

Calle- Lasse- Lottas
detektiv- chiffonjé

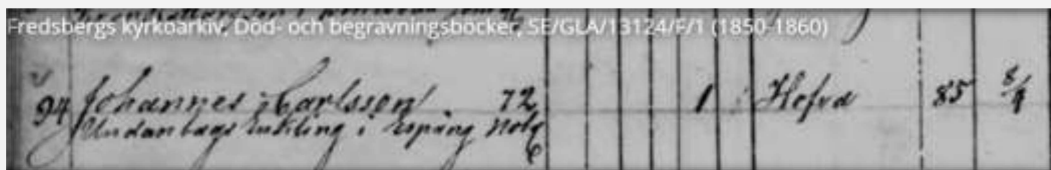
Handläggare:

Oläslig namnteckning

PS Till det föregående:

Vår Byrås mest erfarne, tillika chiffonjéers lönnfacks betvingare, numro ett, vår herr agent X, framlägger, strax före detta brevs avsändning, följande bevis: Nämnde Johannes Carlsson, född i Mossebo, Finnerödja socken, den 8 april 1785, avled på sitt undantag uti Äspäng, Fredsbergs

socken, den första november år 1857 i en ålder av 72 år och dryga sex månader. Det synes som ett ödets skickelse att den eftersöktes födelseårstal och dödsårstal bilar ett sifferanagram, d. v. s. siffrorna är desamma, dock att de förekommer i annan ordning.

Ovan relaterad beskrivning av två damers besök i Göteborg med omnejd är således irrelevant, av det skäl att händelsen inträffade långt efter den efterlystes bortgång. Den person som troddes vara en förklädd Johannes Carlsson, var troligen en äkta kvinna som, dårad av herr Lasse- Majas (Lars Molin) upptåg, ville betitta densammes trånga boning uppå Carlstens fästning i sällskap med en anförvant. Vi ber om överseende med misstaget, samtidigt som vill peka på det faktum att ett blindspår nu och då kan berika själva uppdraget. DS

SLUTORD

Den som är något bevandrad i Bibelns berättelser vet att *Johannes Uppenbarelser* (Uppenbarelseboken) finns att läsa där. Kompositören Hilding Rosenberg har skrivit en symfoni (nr 4) på samma tema. Den är åttio minuter lång, vilket torde vara ungefär den tid det tagit att läsa denna berättelse, om man gjort det sakta: <https://youtu.be/665j3ptVrBc>.

Jag överlåter till läsaren att tolka eventuell symbolik i denna avslutning. Självt ser jag bara namnet Johannes som association.

Tack för visat intresse!

Mariestad den 30 januari 2020 / Alf